

injalom 7. 12. 1902 in 7. febr. 1902

➔ Natis 12.000. Štajerc stane za celo leto samo 60 krajcarjev. ➔

Uredništvo in upraviteljstvo v Ptuju
v gledališkem poslopiju.

Štajerc izhaja vsaki drugi petek,
datiran z dne naslednje nedelje.

Dopisi dobrodošli.

Rokopisi se ne vračajo in se morajo
najdalje do ponedeljka pred izdajo do-
tične številke vpslati.

Štajerc.

Posamezna številka velja v Ptaju za
celo leto K 1.— s poštnino K 1.20.
Za inserate uredništvo in upraviteljstvo
ni odgovorno.

Cena za oznanila za:

1 stran K 32.—, $\frac{1}{2}$ strani K 16.—
 $\frac{1}{4}$ strani K 8.—, $\frac{1}{8}$ strani K 4.—
 $\frac{1}{16}$ strani K 2.—, $\frac{1}{32}$ strani K 1.—
Pri večkratnem oznanilu posebno zni-
žana cena.

Štev. 3.

V Ptuju v nedeljo dne 9. februarija 1902.

III. letnik.

Mi vstajamo — vas je pa strah.

Mi vstajamo — vas je pa strah. Res, ta duh prešinja zadnji čas celi Spodnji Štajer in ta duh raste od dneva do dneva bujneje, naši nasprotniki — saj jim gre za lastno kožo in žep — pa trepečejo pred njim. Ko bi ne bilo to res, ne bi ovi gospodje s takimi dovoljenimi in nedovoljenimi sredstvi nas pobijali; ne bi po svojih umazanih časnikih toliko pisali proti nam; ne bi iz prižnice in v spovednici in pri vsaki drugi priložnosti toliko rohnili proti nam in našem listu. Napredno kmečko gibanje zavdaja jim strah in v bodočnost gledajo, seveda zopet za svoj žep, z nemirnim, motnim očesom. Ta nasprotna, na-

zadnjaška, to je klerikalna stranka, zvezana z večino naših spodnještajerskih advokatov, deluje proti nam z nedovoljenimi sredstvi, to je, kar neradi zapišemo in kar je obžalovati: pod zagrinjalom svete vere, ko pravi da bo kmet, ako bo poslušal „Štajerčeve“ nauke, prišel v — pekel! Ker jim pa to sredstvo nê zadostuje, pa pravijo, da bo kmet po naukih našega lista, se prelevil v Nemca. S takimi zanjkami bi nas radi vlovili in obdržali v svojem jarmu. Pa če so ti gospodje še tako preklicano zviti, so se to pot zmotili pošteno. Jarem, katerega je naš kmet tako pohlevno nosil, je počil, in ne bo dolgo, ko se bo prelomil do cela. Zato pa razumemo tak jok in škripanje v nasprotnem takoru.

Pobeljeni grobovi.

Žaloigra iz življenja slovenskega naroda.

Kraj dejanja: Maribor ob Dravi.

Osebe:

1. „Naš Dom“, po domače Fihpos,
2. „Slov. Gospodar“, njegov prečastiti oče,
3. „Štajerc“, zagovornik kmeta in obrtnikov,
4. Urša, gospodinja Fihposovega očeta,
5. Pravica, c. kr. žandarm.

I.

Pred nami je bogato opravljena in toplo zakurjena soba našega mariborskega prijatelja. Mladi „Naš Dom“ sedi pri majhni mizici blizu okna ter se uči „Velikega Katekizma“. Njegov oče se leno valja po mehki zofi, pokuša vino, ki stoji pred njim, in kadi dišeče smodke.

Naenkrat postane sinček nemiren, gleda plaho zdaj v knjigo, zdaj skozi okno, zdaj v očeta, kakor bi ga vest hudo pekla, ali kakor da bi se česa bal.

Oče zapazi otrokovo nemirnost in bojazen. Mirno ga vpraša: Kaj pa ti je, ljubo dete moje?

Sin: Ali je laž res tako velik greh?

Oče: Kdo pa ti je to neumnost povedal?

Sin: Vidite oče, tu v Katekizmu stoji, daje Bog v osmi zapovedi prepovedal neresnico govoriti.

Po teh besedah postane oče od zadrege rudeč ko kuhan rak, globoko vzdihne in jecljaje odvrne: Seveda, v vseh svetih bukvah je laž prepovedana.

Sin: A že tudi stari Rimljani so neki rekli, da je resnica hči božja.

Oče: E, kaj so le vedeli stari Rimljani! Njim še verjeti ne smeš. Ne veš, da so bili pagani ali ajdi? Če bi bili oni v naših kožah, bi bili gotovo drugače govorili.

Sin: Kam pa pride po smrti tisti, ki zmiraj laže?

Oče jezno: Kam pride? — Norost! — V pekel. Zdaj se spusti sin v glasen jok. — — —

Oče razburjen: No za božjo voljo, kaj ti je? Zakaj se tako milo jočeš?

Sin: Se lahko jočem, ker prideva midva oba v pekel. Pa vse nesreče ste vi krivi! Zakaj ste me za lažnjivca izredili? — Tu pade pred roditelja na kolena: Preljubi, zlati oče, lepo prosim, pojdiva hitro k spovedi, potem pa se poboljšajva! Ni res, da se tudi vi spokorite? Le pomislite kakšna sramota je za mene in za celo našo žlahto, ker vas ima ves svet za naj-

Prosimo vas, dragi napredni kmetje in prosimo tudi tiste ki niso z nami, ki pa še lahko bojo: 5000 K damo tistemu, ki dokaže v našem listu samo eden članek, v katerem bi se pisalo, da naj naš kmet zapusti ali zataji svoj materni jezik in naj postane Nемеc, in 5000 K dobi tisti, ki nam dokaže tudi samo en članek v kojem bi se pisalo protinaši sve-ti krščanski veri.

Naši nasprotniki in voditelji kmečkega ljudstva, ki hrepenijo po denarju, kakor jelen pe mrzlem studencu, prebrali bi še desetkrat vse številke našega lista in si prizadevali nam kaj tacega dokazati. Če smo mi kedaj omenili: kmet, dobro je, če znaš, govoriti dva jezika, se pri tem nismo pregrešili. Tudi tisti, ki čez nas najbolj tulijo, tudi tisti se razen slovenščine radi poslužujejo nemščine, posebno če jim to kaj nese, pa se pri tem prav dobro počutijo. Prislovica pravi: „Kolikor jezikov znaš, toliko ljudi veljaš.“ Kdor pa tebi kmet reče, da to ni res, reci mu: „Brate, ti si pasjega biča jako potreben!“

Ti pa napredujoči štajerski kmet, ne pusti se tudi po takem orožju, kakoršnega tvoji gospodi rabijo, zapeljati. Oni te hočejo obderžati tam, kjer si bil še pred par

gršega lažnjivca, ker ste bili že večkrat zaradi nesramnega laganja zaprti in ker bode te zdaj morali zavoljo vašega umazanega jezika celih šest tednov v kajho. Bog nama bodi milostljiv!

Oče prestrašen vstane, začudeno gleda in pokajlja, kakor bi ga nekaj davilo v njegovem debelem vratu: Pst, malo bolj tiho, da te kdo na cesti ne sliši! Le potolaži se! Tisto, kar stoji v Katekizmu, tisto ne velja za nas, ampak le za navadne ljudi in pa veš — za „Štajerca“. Če bi tudi za naju veljalo, bi bil mene že davno rogač vzal. Vidi se, da si za politiko malo premehek, najboljši bi bil za misijonarja. Če te že tistih par lažij o ptujskem „Štajercu“ tako peče, tedaj bi gotovo od samega strahu znorel, ako bi imel toliko na vesti kakor jaz ter nekateri najini prijatelji in pomagači. Mnogo izmed nas si res ni družega zaslužilo, kot da bi nas vrage z gnojnimi vilami obračali po peklenškem ognju. A poglej nas prav dobro: vsi smo zmiraj veseli, dobro rejeni, čedno oblečeni ter živimo brez pravega dela ali pa le z majhnim trudom; vsi smo tudi precej bogati in le tisti, ki so predobri ali pa preneumni, nimajo nič.

II.

Oče: Kdo te pa je tako vznemiril?

sto leti, ko je še tako „milo regirala robota“ in ko so kmetje bili še samo delavna živina. Danes, seveda že precej zapoznjeno, začel je tudi naš kmet in to skoz napredne časnike misliti tudi na svoje pravice, v prvi vrsti na svoje in svoje družine siromaštvo in reče: jaz pridelujem živež za vse gospode, naši sinovi prelijejo za državo največ krvi, jaz sem prva podlaga celi državi, zakaj bi ravno jaz slabše živel in bil manje obražtan kakor so drugi stanovi.

Naš kmet obrnil je in prav ima, svoj hrbet vsem tistim gospodom, ki so ga dosedaj samo izžemali. Začel je pobijati lina-vstvo. Sprevidel je, da se pri njegovih, mu zapovedujočih gospodih ne gre za kaj drugega kot samo za lastni žep. Zatorej naj oni gospodje, ki na prejimenovani način hočejo udušiti to naravno kmečko gibanje, se nikar ne čudijo, ako je naš kmet prišel do prepričanja, da mu je njegov kruleči želodec veliko bližje kakor pa vse tiste lepe besede, katere so mu jih njegovi voditelji v ušesa trobili. Ti njegvi voditelji naj mu dajo prej kruha, in šele potem bo zrel za njihove komedije. Le poglejmo naše voditelje, kako oni znajo. Kadar delajo ti gospodje komu kak račun, ne vprašajo, ali si Nемеc ali Slovenec, ampak plačati jim mora po njihovem tarifu

Sin: V šoli sta večkrat pravila gg. učitelj in ka-tehet, da je laž zelo grd greh. In včeraj so mi gospod kaplan ukazali, da se moram 8 božjo zapoved prav dobro naučiti drugače me bodejo bojda zaprli.

Oče: Paperlapa! Kaj te briga šola! Kolikokrat ti bodem moral še praviti, da so sedanje šole brezverske, to se pravi: samo krščanske so in ne tudi klerikalne. Za nas bi jih kar nič treba ne bilo. Zakaj je neki navadnim ljudem le treba vedeti, kaj je prav, a kaj ne, ali pa znati celi Veliki Katekizem in povrh še evangelije? Ti brezbožneži potem mislijo, da se morajo vsi ljudje — tudi midva in naši prijatelji — ravnati, po naukih Kristusove vere. To pa ne gre, ker dvema gospodoma človek ne more služiti. Kako prijetno bi bilo za nas klerikalce, če bi ljudstvo ne znalo ne brati, ne pisati, ne računati, ne misliti, če bi ne vedelo ničesar o božjem svetu in o božjih postavah in tudi ne, kaj se je že imenitnega po zemlji godilo! Vse bi ti verjelo, kar bi mu le hotel reči, in vse bi voljno storilo, kar bi mu ukazal. Kako pa je zdaj ta „pokvarjeni“ svet? Zdaj te dobijo takoj, ako si se še tako pametno zlagal ali pa besede še tako dobro zasukal. Zato pa sovraži šolo, šuntaj proti njej! Seveda moraš to pa-

vsak ednako, četudi bi bil Turek. Če se ozremo malo dalje, kakor smo dosedaj vajeni bili, zapazimo društva različnih stanov, katera so ustanovljena samo za njih gmotni blagor. Tako ima duhovščina, advokati, učitelji itd. svoja društva, kojih udje so različnih narodnostij, pa ovi gospodje, kadar se gre za njihov žep, se prav dobro zastopijo. Seveda, samo ti uboga kmečka para, samo tebi kaj tacega ni dovoljeno, samo ti moraš za one po kostanj v žrjavico hoditi in vedno vpiti: „Živijo! Živijo!“ pa čeprav nimaš soli pri hiši.

Čas je tedaj, da se še bolj zdramiš in še bolje spoznaš tvoje zapeljivce. Tistemu pa, bodi si on že bel ali črn, tistemu, ki te bode hotel v svoje zanjke loviti in rekel: vera, narodnost je v nevarnosti, rešimo si te blaginje. Vsakemu takemu kar odkrito povej: Ne vera, in ne narodnost je v nevarnosti, v nevarnosti je samo tvoj žep. Konečno pa mu še pristavi: tudi tebi bo prišel dan plačila in ta dan je blizu, kajti „Mi vstajamo, zato pa je vas — strah!“

Kmeti shod v Konjicah.

Pod tem naslovom prinesel je „Slov. Gospodar“ dne 22. januarja v št. 4 članek, v katerem je popisal zborovanje katoliško — političnega društva v Konjicah. Kakoršnega pomena je bilo to društvo, se lahko sodi

metno napraviti. Zdaj hujskaj ljudi za šestletno šolo, ko dobimo to, za štiriletno, ko dosežemo tisto, pa navdušujemo narod za dveletno in na zadnje pa ga nahujskamo sploh zoper vsako šolo. Da celo šuntanje malo lepše izgleda, pa na vso moč kričimo, seveda samo nalašč: dajte nam meščanske šole! dajte poljedelske šole, več izobrazbe! itd. Te besedo smemo le kričati, za uresničenje takih želj ne smemo delovati, ker Bog nas varuj dobro šolanih kmetov in obrtnikov! Le poglej v mesta, trge in na premnoge velike kmetije! Ti pametni „neverci“ nočejo nama skoraj nič verjeti. In če dobro šolanemu človeku kaj rečeš, ti postane še hud in se izgovarja na znanost, na Katekizem in na sv. pismo. Ako bi pa takšen ošabnež ne znal brati sv. bukev, ako bi ne vedel, kaj je resnica in kaj laž, bi se ne mogel nad teboj zarežati; „Lažeš, ničvredni farizej!“ Toda zelo zvito moraš hujskati, kajti ljudje bi nas hitro spoznali, češ: radi bi meščanske in poljedelske šole ter več izobrazbe, pa hočejo sedanje ljudske šole še poslabšati; to nikakor ne gre skupaj, ker tisti, ki želi iti v meščansko ali v poljedelsko šolo, mora prej že precej znati in zato dobro ljudsko šolo obiskovati, drugače ga ne

že iz tega, da sta bila tam glavna govornika neki polkmet J. Onič iz Laporij in znani prefekt iz Maribora, g. Anton Korošec. —

Klavernega govora J. Onič-a ne bomo omenili, mož je sicer sam na sebi pohlevna dušica, ali njegov političen vid sega ja komaj tri centimetre čez nos. — Mož tudi ni kakor članek „Slov. Gospodarja“ pravi, v imenu političnega društva slov. bistriškega se shoda udeležil, temveč klerikalno društvo slov. bistriško, kojega novovoljeni predsednik da je zastopal. — Kakor se sliši so začeli v slov. bistriškem okraju bistroumnejši kmetje klerikalnim društvom hrbte obračati, ter se za osnovev naprednega kmetskega društva pripravljajo. In ravno to razmerje prefekt A. Korošec v Konjiškem zborovanju jako kritikuje, kajti tudi konjiškega zborovanja se je udeležilo nekaj kratkournih podrepnikov, razumnikov ali sploh bistroumnejših kmetov, o joj, — o joj, — ni bilo. G. Korošec kot nezrel neskušen politikar ne ve kje je vzrok tem razmeram. Mi omenimo nekaj stavkov Koroščevega govora. Korošec pravi: Veličastnih sijajnih zborovanj, na katerih bi se ljudstvo ogrevalo ob narodnem ognju svojih najboljših sinov, svojih razumnikov, takih zborovanj in več. — Če se priredi kje kako zborovanje, komaj in komaj se vjame govornik. In na zborovanju vidiš pač kmete, vidiš priprosto ljudstvo, a izmed razumnikov jih pride le celo majhno število med zborovalce. Slovenski razumnik se ugiba kmeta. Mi g. Korošec temu mnenju popolnoma pritrjujemo, ali jako ga obmiljujemo, da s tem izda svojo zeleno politiko. G. Korošec, s tem Vašim mnenjem pokazete, da niti nimate najmanjšega uma v političnem položaju. Vidi se, in tudi je znano da se nikdar ne udeležujete drugih zborovanj kakor od Vas upeljanih, ktera se upeljujejo, da se kmet zapeljuje, in sploh priprosto kmetsko ljudstvo — slepi. Sami priznate, da se nahaja

morejo sprejeti v višje šole. In če kdo to resnico izvoha, ti lahko reče: „Norec“ ali pa „fej lažnjivec“ Najpametnejše je, če si takšen kakoršni so oni najini prijatelji, kateri zmiraj in povsod vpijejo: „Proč s sedanjo brezversko šolo!“ sami pa le neradi hodijo krščanskega nauka podučevati ali pa verski pouk zane-marjajo, kolikor morejo. Posnemaj tudi tiste posvetne najine prijatelje, ki pravijo, da je šola brezverska, oni pa živijo, kakor bi še ne bili nikoli slišali imeni Bog in Jezus Kristus. — Zastopiš?

Sin: O, prav dobro sem vas razumel. — Veste kaj?

Oče: No, kaj pa?

Sin: Ali bi ne bilo dobro tedaj, če kakšno neumno ali od starišev zapuščeno otroče kako lumparijo napravi, reči in v svet trobiti: vidite, ljudje božji, naša brezverska šola je tega kriva! Ker je zdaj veliko ljudi na zemlji, in se vsaka tudi najmanjša stvar hitro po časopisih izve, bi lahko nevedne bralce zmiraj nad šolo le učitelje ščuval. To bi precej izdalo.

Oče: Dobro, saj pravim, ti si že zdaj vsega vraga natlačen. Me zelo veseli, da si tako bistre glave. Tvoja misel je sicer zlata vredna, a za sedanje čase